

*Літвінчук С. Б., кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри методики професійного навчання
Миколаївського національного аграрного університету*

МОДЕЛЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ ЗАСОБАМИ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

Сучасне суспільство висуває дедалі більше вимог до якості професійної підготовки спеціалістів. Важливою педагогічною умовою підготовки майбутніх економістів високої кваліфікації є створення моделі його підготовки.

Під моделлю розуміється штучно створене для вивчення явище (предмет, процес, ситуація і т.д.), аналогічне іншому явищу, дослідження якого ускладнене. На сьогодні модель підготовки спеціаліста, що задовольняє вимоги ринку праці та суспільні потреби, знаходиться на початку свого формування. Це пояснюється, на наш погляд, низкою причин. По-перше, в педагогічній науці немає єдиного підходу до трактування терміну „модель підготовки”; по-друге, в поняття „модель спеціаліста” дослідники вкладають різне значення.

Більшість вчених модель підготовки майбутнього спеціаліста визначають як модель спеціаліста та його діяльності, або модель підготовки. Перша орієнтована на вивчення сфери діяльності випускників даного профілю, на опис умов їх праці, необхідних знань, умінь й навичок та професійно важливих якостей.

Інші вчені зазначають, що поняття моделі підготовки спеціаліста містить не тільки сукупність певних якостей, а і динамічний, адекватний зв'язок моделі з діяльністю спеціаліста, а без такого зв'язку модель перетворюється на статистичний комплекс, який буде викривленим відображенням вимог суспільства до спеціаліста. Модель підготовки спеціаліста до професійної діяльності з використанням комп'ютерних технологій має свою специфіку, адже пов'язана з переходом від традиційної

дидактичної системи навчання – „викладач-студент”, „студент-студент”, до нової системи „викладач-комп’ютер-студент”, „комп’ютер-студент” та „студент-комп’ютер-студент”.

Таким чином, метою формування такої моделі є відображення ролі комп’ютерних технологій у процесі професійної підготовки майбутнього спеціаліста.

Реалізація цієї моделі повинна відбуватися з урахуванням таких її принципів:

1. Принцип новизни завдань, який полягає в тому, щоб за допомогою комп’ютера розв’язувати ті навчальні завдання, які через об’єктивні причини (великий обсяг інформації, значні витрати часу тощо) на даний момент не вирішуються або вирішуються не в повному обсязі.

2. Принцип системного підходу, на основі якого впровадження комп’ютерної техніки має базуватися на системному аналізі процесу навчання.

3. Принцип керівництва навчально-пізнавальною діяльністю, сутність якого полягає в тому, що ефективність застосування комп’ютерних технологій буде досягатися за умови, якщо програмне забезпечення та його впровадження у навчально-виховний процес буде здійснюватись під безпосереднім контролем керівника.

4. Принцип неперервного розвитку, що знаходить відображення в тому, що створена інформаційна база підвищення пізнавальної активності студентів зазнає певного перекомпонування в міру розвитку педагогіки, окремих методик, вимог освітньої політики, що постійно змінюються.

5. Принцип єдиної навчальної інформаційної бази, згідно з яким на комп’ютерних носіях нагромаджується і постійно оновлюється інформація, необхідна для вирішення всіх навчальних завдань із активізації пізнавальної діяльності.

Серед основних цілей, що досягаються у процесі застосування комп'ютерних технологій при підготовці майбутніх спеціалістів, можна виділити такі:

1. Покращення якості навчання за рахунок більш повного використання доступної інформації.
2. Підвищення ефективності навчального процесу на основі його індивідуалізації та інтенсифікації.
3. Реалізація перспективних форм, методів навчання з орієнтацією на розвиваючу та випереджаючу освіту.
4. Досягнення продуктивного рівня професійної підготовки під час вивчення навчальних дисциплін.
5. Інтеграція всіх видів навчальної діяльності під час вивчення дисциплін в рамках єдиної методології, що базується на застосуванні нових комп'ютерних технологій.
6. Підготовка студентів до майбутньої професійної діяльності в умовах інформаційного суспільства.

Серцевину моделі підготовки спеціаліста до професійної діяльності становлять три етапи: засвоєння нового матеріалу, застосування отриманих знань на практиці та контроль успішності.

Реалізація цих трьох основних етапів опанування дисципліни реалізується за допомогою різноманітних шляхів та засобів, головна роль серед яких, на нашу думку, належить педагогічним програмним засобам.

Важливість таких програмних засобів у навчальному процесі полягає у тому, що вони: розроблені з метою вивчення конкретної дисципліни; як правило, становлять комплексну систему засвоєння дисципліни; поєднують в собі елементи комп'ютерних технологій та роботи в міжнародних комп'ютерних мережах.

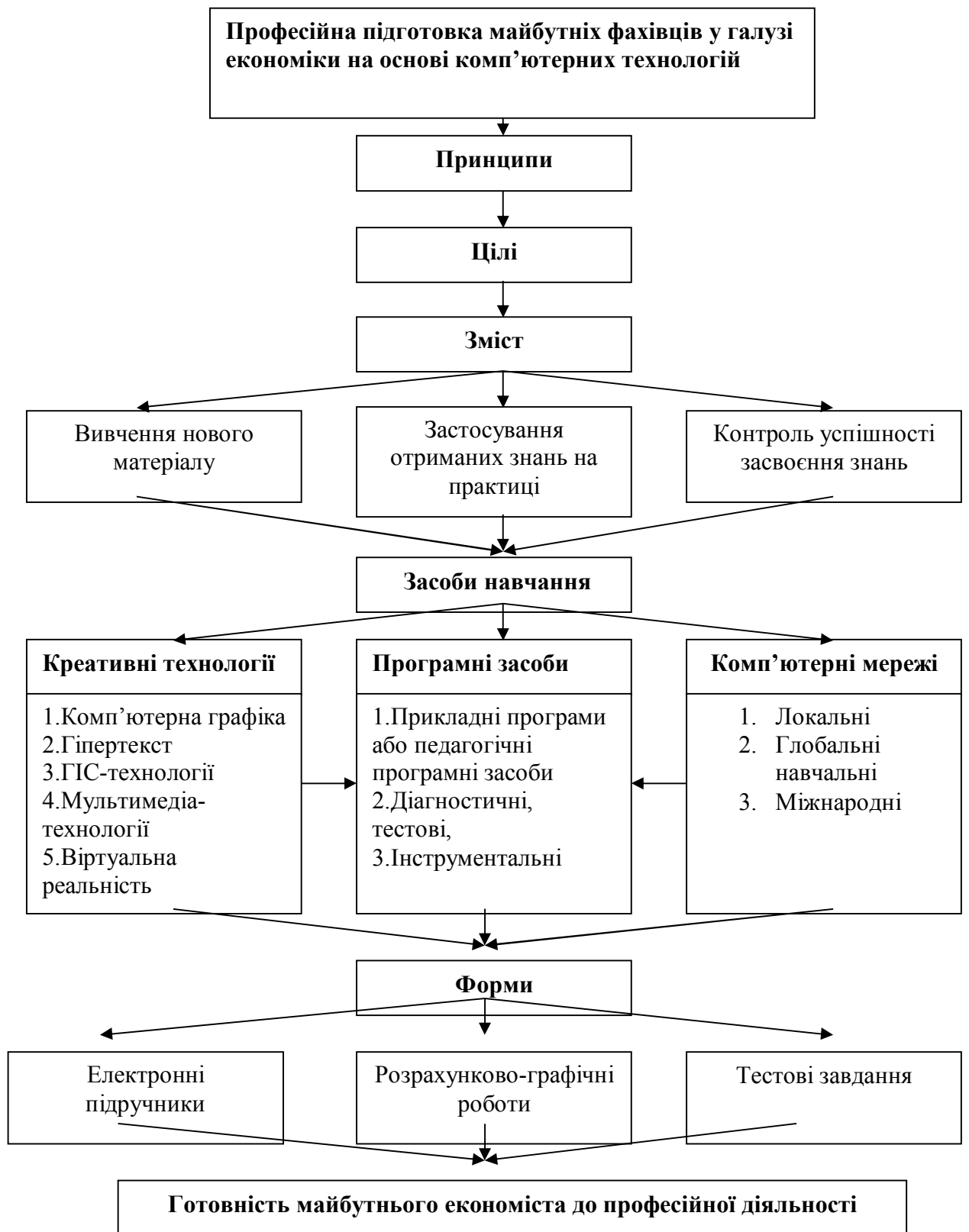

Рис. 1. Модель професійної підготовки майбутнього спеціаліста в галузі економіки з використанням комп'ютерних технологій

Форми застосування комп'ютерних технологій у процесі підготовки спеціаліста проявляються у:

- використанні електронних підручників, що можуть містити як суто теоретичний матеріал, так і практичні й тестові завдання;
- виконанні розрахунково-графічних робіт, що є особливо актуальним для економічних дисциплін, пов'язаних з виконанням розрахунків та роботою зі значними масивами числової інформації;
- виконанні тестових завдань, що становлять основу проведення контролю за допомогою комп'ютерних технологій.

Означені форми залучення студентів до роботи з комп'ютерними технологіями є найпоширенішими, насправді їх спектр набагато ширший і зі стрімким розвитком цих технологій він дедалі розширюється.

Кінцевою метою впровадження окресленої моделі, як уже зазначалось, є готовність спеціаліста до майбутньої професійної діяльності.

Отже, при викладанні дисциплін економічного спрямування існує достатньо резервів для підвищення його результативності за допомогою комп'ютерних технологій. Втім, дотримуючись цього напрямку, необхідно відшукати баланс у системі „викладач-комп'ютер-студент”. Стрімкий розвиток комп'ютерних технологій спонукає до постійного пошуку шляхів їх адаптації до навчального процесу. Саме тому тема комп'ютерних технологій в освіті не втрачає своєї актуальності.

УДК 378.09:378.147

*Літвінчук С. Б., кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри методики професійного навчання
Миколаївського національного аграрного університету*

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ – ВИМОГА ЧАСУ

Сучасне інформаційне суспільство, як суспільство економіки знань та глобальної компетентності, має такі особливості:

- обсяг знань, що породжується у світовому співтоваристві, подвоюється кожні два-три роки;
- щодня у світі публікується більше 7000 наукових і технічних статей;

- обсяг інформації, що пересилається через штучні супутники Землі протягом двох тижнів, достатній для заповнення близько 19 млн. томів;
- у індустріально розвинутих країнах учні під час закінчення середньої школи одержують більше інформації, ніж їхні бабусі й дідусі за все життя;
- у наступні три десятиліття відбудеться стільки ж змін, скільки їх було за останні триста десятиріч тощо.

Все більшого поширення набувають нові форми забезпечення потреб людини в одержанні необхідних знань. Надання можливостей для творчої самореалізації студента є найважливішим завданням викладання у вищому навчальному закладі. Завдяки можливості зберігати та сумісно використовувати великий обсяг текстового, звукового та візуального матеріалу, комп'ютер став потенційно потужним і зручним засобом підтримки та збагачення навчального процесу.

У нинішній час за кордоном уже накопичений значний досвід реалізації систем дистанційної освіти:

- у США в системі дистанційної освіти навчається близько 1 млн. чол., для чого використовується публічне телебачення;
- більше 20 років функціонує Національний університет в Іспанії, який включає в себе 58 навчальних центрів у країні і 9 за кордоном;
- національний центр дистанційної освіти у Франції забезпечує дистанційне навчання 35000 студентів у 120 країнах світу, де у підготовці й підтриманні 2500 навчальних курсів бере участь більше 5000 викладачів;
- у Туреччині з 1974 р. працює Відкритий університет для надання освіти жителям віддалених районів;
- у Японії з початку 80-х років функціонує „Університет в ефірі”, який є державною установою, знаходиться на бюджетному забезпеченні і під суворим контролем держави;
- аналогічна освіта надається в Австралії, Швейцарії, Китаї, Індії, Ірані, Кореї, Таїланді, Андоррі тощо.

Варто зазначити, що дистанційна освіта розвивається не тільки в межах національних систем освіти, але й окремими компаніями. Приватні корпоративні освітні мережі створили такі компанії як IBM, General Motors, Ford тощо.

Багато високорозвинених держав, таких як США, Франція, Японія та інші вбачають велику користь у наданні дистанційної освіти. Так, наприклад, люди з віддалених країн чи регіонів мають змогу без додаткових затрат отримати високоякісну освіту. Багато студентів по всьому світу в силу тих чи інших причин реалізують свою освіту через дистанційне навчання.

Застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі вищого навчального закладу потребує змін у методиці викладання всіх дисциплін. Це пов'язано з тим, що викладач перестає бути для студента єдиним джерелом отримання знань. Нині багато інформації можна знайти в мережі Інтернет та за її допомогою. Орієнтація на формування репродуктивних навичок, таких як запам'ятовування та відтворення, за традиційного навчання замінюється на розвиток умінь співставлення, синтезу, аналізу, оцінювання виявлення зв'язків, планування, групової взаємодії з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. У таких умовах зміни мають торкнутися методики проведення аудиторних занять та організації самостійної роботи. ІКТ посилюють роль методів активного пізнання та дистанційного навчання. За вимогами Болонського процесу збільшується частка самостійної роботи студентів у навчальних програмах усіх дисциплін. Інформаційно-комунікаційні та дистанційні технології навчання дають змогу забезпечити студентів електронними навчальними ресурсами для самостійного опрацювання, завданнями для самостійного виконання, реалізувати індивідуальний підхід до кожного студента тощо. Використання ІКТ та дистанційних технологій у навчальному процесі вищого навчального закладу поступово вносить зміни в невід'ємні елементи традиційної системи освіти, замінюючи дошку і крейду

на електронну дошку і комп'ютерні навчальні системи, книжкову бібліотеку на електронну, звичайну аудиторію на мультимедійну.

До сучасних інформаційно-комунікаційних технологій навчання відносяться Інтернет-технології, мультимедійні програмні засоби, офісне та спеціалізоване програмне забезпечення, електронні посібники та підручники, системи дистанційного навчання (системи комп'ютерного супроводу навчання) тощо.

Мультимедійні програмні засоби дозволяють інтегрувати текстову, графічну, анімаційну, відео- і звукову інформацію. Одночасне використання кількох каналів сприйняття навчальної інформації дозволяє підвищити рівень засвоєння навчального матеріалу. Мультимедійні програмні засоби дають змогу імітувати складні реальні процеси, ситуації, візуалізувати абстрактну інформацію за рахунок динамічного представлення процесів. Такі технології можна використати під час проведення аудиторних занять (лекція, практична лабораторна робота), для забезпечення самостійного вивчення окремих тем із навчальної дисципліни.

Багато високорозвинених держав, таких як США, Франція, Японія та інші вбачають велику користь у наданні дистанційної освіти. Так, наприклад, люди з віддалених країн чи регіонів мають змогу без додаткових затрат отримати високоякісну освіту. Багато студентів по всьому світу в силу тих чи інших причин реалізують свою освіту через дистанційне навчання.

Дистанційне навчання як і будь-яка форма освіти має безліч переваг. Головною з них є спонукання студентів до власних пошуків інформації, пробудження інтересу до невідомого матеріалу, при чому за допомогою лише власних сил. Таким чином студент проявляє власну ініціативу та розвиває таке поняття як самоосвіта, що дуже часто виступає його найголовнішою конкурентною перевагою. Студент навчається у відносно вільній формі, самостійно визначаючи для себе навчальне навантаження, об'єм роботи, алгоритм вивчення дисципліни, режим вивчення тощо. Переваги у такій формі навчання мають викладачі і ВУЗи безпосередньо. Перші мають

відносно вільний та зручний для викладача графік роботи, а други розширюють коло користувачів освітніми послугами.

Сутність дистанційного навчання представлена на рис. 1., на якому виділено і систематизовано ознаки дистанційного навчання.

Рис.1. Сутність дистанційного навчання здобувачів вищої освіти.

Дистанційне навчання як і будь-яка форма освіти має безліч переваг. Головною з них є спонукання студентів до власних пошуків інформації, пробудження інтересу до невідомого матеріалу, при чому за допомогою лише власних сил. Таким чином студент проявляє власну ініціативу та розвиває таке поняття як самоосвіта, що дуже часто виступає його найголовнішою конкурентною перевагою. Студент навчається у відносно вільній формі,

самостійно визначаючи для себе навчальне навантаження, об'єм роботи, алгоритм вивчення дисципліни, режим вивчення тощо. Переваги у такій формі навчання мають викладачі і ВУЗи безпосередньо. Перші мають відносно вільний та зручний для викладача графік роботи, а други розширюють коло користувачів освітніми послугами.